

Nansen over honden

passages over de honden uit: 'In nacht en ijs'

compilatie: Eris Koops

....Intussen was door de onbeschaafde poolvolken, zowel door hen die in de streken van Siberië wonen, alsook door de Amerikaanse Eskimo's, lang voordat de poolvaarten begonnen, een ander veiliger middel uitgevonden, om deze streken te bereizen: de in de regel door honden getrokken slede.

Dit uitstekende vervoermiddel werd het eerst in Siberië voor het poolonderzoek dienstbaar gemaakt. Reeds in de 17e en 18e eeuw ondernamen de Russen daar sledevaarten van zeer grote uitgestrektheid, en brachten de Siberische kust van de grens van Europa tot de Behringstraat in kaart. Ja, zij reisden niet alleen langs de kusten, maar gingen over het drijfijz tot aan de Nieuw-Siberische eilanden, zelfs nog ten noorden daarvan, en bezwaarlijk hebben reizigers ergens zoveel lijden doorstaan en zoveel volharding getoond.

Ook in Amerika werd de slede reeds vroeg door de Engelsen aangewend tot het onderzoek der kusten van de IJzsee. Nu was het de vorm der sleden van de Indianen (tobbogan), dan van die der Eskimo's, welke zij bezigden. Hare hoogste ontwikkeling vonden de Engelse sledereizen onder de bekwame leiding van M'Clintock.

Terwijl de Russen meestal met veel honden en slechts weinig mannen in hun gevolg gereisd hadden, maakten de Engelsen op hun reizen gewoonlijk van veel meer personen gebruik, en de sleden werden hetzij geheel of gedeeltelijk door mannen getrokken. Enkele reizigers, zoals M'Clintock, gebruikten echter ook vele honden. Gedurende de krachtigste proeven, die ooit genomen zijn, om hoge breedtegraden te bereiken, op Markham's gedenkwaardige tocht naar het noorden, van de winterhaven der "Alert" af, moesten 33 man zelf trekken, ofschoon zij niet weinig honden aan boord hadden; het ziet er bijna zo uit, alsof de honden als trekdieren niet hoog bij hen aangeschreven stonden.

De Amerikaan Peary heeft daarentegen op de Groenlandse binnenlandse reis een heel andere wijze van reizen in gebruik gebracht, door zo weinig mogelijk personen en zoveel mogelijk honden aan te wenden.

De grote betekenis van de honden voor sledevaarten was mij reeds duidelijk vóór mijn Groenlandse reis, en dat ik die daar niet gebruikte, was alleen daarvan de oorzaak, dat ik geen bruikbare honden kon machtig worden.

Nansen geeft een overzicht van poolexpedities:

- 1607 Henry Hudson; schepen; oostkust Groenland, 73E; Spitsbergen 80E23'
- 1776 Cook, Behringstraat; schepen.
- 1827 Parry; noorden van Spitsbergen; boten en sleden; 82E45'
- 1853 Kane, hondensleden
- 1869 Koldewey, Tweede Duitse Noordpooltocht, oostkust Groenland; schepen en sleden; 77E
- 1872 Weyprecht en Payer, Oostenrijks-Hongaarse expeditie met de "Tegetthoff"; Frans-Jozefsland 825'. (met sleden)

- 1875 Nares-Markham, Engelse exp. Smith-Sound 83E20'. door mannen getrokken sleden.
- 1878 Nordenskjöld, Tocht met de Vega, NO-doorvaart.
- 1879 De Long, Amerikaans exp. "Jeannette"; Behringstraat, Nieuw-Siberische eilanden 77E15'.
- 1880 en 1881 Leigh-Smith, Engelse exp. Frans Jozefsland;
- 1881 Lockwood, Greely-expeditie. Smith-Sound 83E24'
- 1882 Lt Lamie, Nederlandse poolexpeditie naar Kara Zee. boten en sleden
- 1883 Hovgaard, Deense expeditie; Kaap Tschleljuskin.
- 1886? Jackson-Harmsworth exp. Frans-Jozefsland.

....In zeer vele gevallen was het voor de expeditie van het grootste gewicht goede sledehonden te hebben. Dit gaf mij aanleiding mij tot mijn vriend baron Edmund von Toll te St Petersburg te wenden met de vraag, of ik uit Siberië ook bruikbare honden zou kunnen krijgen. Ik had er ook aan gedacht van de Eskimo's aan de Hudsonbaai honden te verkrijgen, maar het bleek dat het met te grote moeilijkheden gepaard ging, mij die van daar te zenden.

Baron Toll antwoordde zeer welwillend, dat hij meende de zaak voor mij in orde te kunnen brengen, daar hij juist van plan was zijn tweede wetenschappelijke reis naar Siberië en de Nieuw Siberische eilanden te ondernemen. Hij stelde voor de honden naar Chabarowa, aan de Jugor-straat, te doen zenden. Op zijn reis door Tjumen in januari 1893 haalde hij, geholpen door de Engelse koopman Warddroppas, een aldaar wonende man genaamd Alexander Iwanowitsch Trontheim over, 30 Ostjakische honden te kopen en die naar de Jugor-straat te brengen.

Maar baron Toll stelde zich daarmee niet tevreden. Daar de heer Nicolai Kelch aanbood de kosten te dragen, bewerkte hij de inkoop van 26 Oost-Siberische honden, die algemeen erkend worden betere trekhonden te zijn dan de West-Siberische (Ostjakische.) En de Noor Johan Tolgerson nam op zich die naar de mond van de Olenek te brengen, die wij volgens afspraak zouden aandoen.

A.I.Trontheim

Op de oostkust van Groenland spoelt drijfhout aan, dat door de Eskimo's onder andere gebruikt wordt om sleden en gereedschappen van te maken. Men vermoedde dat dit drijfhout uit de rivieren van Siberië in de Noordelijke IJszee terecht kwam, en door een stroming van Siberië naar Groenland gevoerd werd. Toen wrakstukken van de in 1881 bij Siberië vergane "Jeannette" drie jaar later in Groenland werden gevonden rijpte bij Fridtjof Nansen het idee om een schip te bouwen dat de druk van het ijs zou kunnen weerstaan, zich daarmee bij de

Nieuw-Siberische eilanden in het poolijs vast te laten vriezen, en zich zo in hooguit drie jaar over de noordpool te laten drijven. Mocht de koers te ver van de pool afliggen, zou hij met een hondensledenexpeditie alsnog dichterbij de pool kunnen proberen te komen.

24 juni 1893 vaart de expeditie uit met de nieuwgebouwde "Fram". Het schip is niet van staal maar van eikenhout gebouwd, en heeft een speciale ronde vorm, waardoor het bij ijspersing niet gekraakt, maar juist opgetild zou worden. Verder was het uitgerust met een moderne triple-expansie stoommachine en voorzien van elektrisch licht. Tussen Drontheim en Tromsø nemen zij nog voorraden aan boord, waaronder gedroogde visch voor de honden.

....Wij keken uit naar Chabarowa....

Nu zien wij een boot langzaam van het land af ons naderen. Een man van middelbare lengte, met een open vriendelijk aangezicht en geelgrosen baard kwam aan boord. Zijn voorkomen in aanmerking genomen, zou hij voor een Noor door kunnen gaan. Ik ging hem tegemoet, en zei in het Duits, dat ik veronderstelde dat hij Trontheim was. Waarlijk, hij was het.... Spoedig wemelde het ook van de Samojuden aan boord. Goedaardige gezichten, van het brede Aziatische type. Natuurlijk alleen mannen....

Wat de honden betreft vernamen wij dat alles in de beste orde was. Trontheim had, om volkomen zeker te zijn, veertig honden gekocht, ofschoon ik er slechts dertig had gevraagd. Vijf daarvan waren ten gevolge van verschillende ongelukken omgekomen; één was er doodgebeten, een paar waren aan de slede vastgeraakt en door het bos meegesleept tot ze dood waren, enz. Eén was bovendien enkele dagen geleden ziek geworden en nog niet genezen, maar de overige 34 leefden en maakten het goed; wij konden ze aan de wal horen huilen en blaffen....

Onder het avondeten verhaalde Trontheim ons zijn wederwaardigheden. Op zijn weg van Soswa en de Ural naar de Petchora vernam hij, dat in die streek de hondenpest was uit gebroken. Hij durfde daarom zijn reis niet tot de Petchora voort te zetten, zoals was bepaald, maar reisde rechtstreeks van de Ural naar de Jugor-sstraat. Eindelijk verdween de sneeuw en in gezelschap van een rendierkaravaan trok hij met zijn honden voorwaarts over kale velden, over heg en steg.

Maar desniettemin reisden zij op sleden. De Samojuden en de inboorlingen in Noordelijk Siberië kennen geen ander vervoermiddel. De zomerslede is gewoonlijk iets hoger dan de winterslede, om het gevaar van aan stenen en boomstronken te blijven vastzitten, te ontgaan. Het spreekt vanzelf, dat het op deze zomerbaan niet juist gemakkelijk gaat.

Na het avondeten gingen wij aan wal, en spoedig waren wij op het vlakke strand van Chabarowa het voorwerp van de grootste nieuwsgierigheid van de Russen en Samojuden.... Daarop gingen wij naar het verblijf der honden dat op een vlakte was gelegen, op korte afstand van de huizen en de tenten. Het gehuil en het leven werd des te erger, naarmate wij naderbij kwamen.... Daar stonden de honden vastgebonden op het veld en maakten een oorverdovend leven. **Verscheidene zagen er uit als zuivere rashonden, langharig, verblindend wit met rechtopstaande oren en spitse bek. Met hun zachte goedaardige gezichten smeekten zij dadelijk om onze gunst.** Andere leken meer op vossen, met korter haar; enige waren zwart of gevlekt. Er waren daaronder ogenschijnlijk verschillende soorten, en enige verrieden door hun neerhangende oren een aanmerkelijk bijvoegsel van Europees bloed. Nadat wij met bewondering gezien hadden met welk een lust zij rauwe vissen (sik)

verslonden, waarbij het tussen burens niet zonder enig getwist verliep, ondernamen wij een klein jachtuitstapje, landinwaarts....

's Avonds gingen enigen van ons aan wal om de honden te beproeven. Trontheim zocht er tien van uit en spande die voor een Samoeden-slede. Nauwelijks echter waren wij gereed en pas was ik gaan zitten, of daar zag het span een ongelukkige vreemde die genaderd was, en voort ging het met de hele troep honden, mijn dierbare persoon en de slede, op het schepsel af. Er ontstond een hels spektakel; als wilde wolven wierpen alle tien zich op die ééne, beten en scheurden hem, waar ze hem konden aanpakken. Het bloed vloeyde met stromen en de zondaar huilde jammerlijk, terwijl Trontheim als een razende heen en weer vloog en met zijn lange stok rechts en links slagen uitdeelde. Samoeden en Russen kwamen van alle kanten aanlopen. Ikzelf zat als toeschouwer midden in de slede daarbij, stom van verbazing. En er liep heel wat water in de zee voordat het mij duidelijk werd dat er misschien ook voor mij iets te doen viel. Met akelig gehuil viel ik aan op enige der ergste twistzoekers, kneep ze in de nek en gaf de zondaar op die wijze tijd om zich uit de voeten te maken.

Ons voorspan was gedurende het gevecht in verwarring geraakt en een geruime tijd was nodig om het weer in orde te brengen. Eindelijk was alles voor het vertrek gereed. Trontheim sloeg met de zweep en riep: Prr, prr, en in wilde vaart joegen wij over gras, klei en stenen, totdat ons het gevaar dreigde, van dwars over de lagune van de stroommonding te worden gevoerd. Ik zette mijn voeten vast en trok met al mijn kracht de dieren terug, maar ik werd meegesleept. Ternauwernood gelukte het Trontheim en mij met vereende krachten de dieren tot staan te brengen, op het moment dat zij te water wilden gaan, ofschoon wij zo luid 'sass, sass' (halt) riepen, dat het over heel Chabarowa weergalmde. Eindelijk gelukte het ons het hondenspan in een andere richting te brengen en flink ging het er langs, zodat ik moeite genoeg had mij vast te houden. Het was een verwonderlijk zomervoertuig en wij kregen eerbied voor de kracht der honden, toen wij zagen hoe gemakkelijk zij twee mannen op deze, op z'n zachtst genomen, slechte baan voorttrokken. Weltevreden gingen wij aan boord, daarenboven een nieuwe ondervinding rijker, namelijk dat het gebruik van honden als trekdieren, ten minste aanvankelijk, vrij wat geduld vordert.

De Siberische hondentrekzelen zijn van een merkwaardig primitieve vorm. Slechts een dik touw of een riem van zeildoek over de rug en om de buik van het dier. Van boven wordt het touw op zijn plaats gehouden door een stuk lijn, dat aan de halsband wordt vastgebonden. De trekstreng is onder aan de buik vastgemaakt en gaat naar achteren tussen de poten door en veroorzaakt de dieren zeker dikwijls last.

Toen ik ontdekte dat alle honden, vier uitgezonderd, gecastreerd waren, werd ik onaangenaam verrast en verheelde mijn verbazing daarover niet. Maar Trontheim was op zijn minst genomen even verwonderd; hij verklaarde mij, dat in Siberië de gecasteerde honden voor de beste gehouden worden. Ten gevolge van de wrijving der trekstreng moeten vele mannelijke honden licht een orchitis krijgen.

Voor mij was het een streep door de rekening, daar ik op vermeerdering der familie onderweg gerekend had. **Nu moest ik mijn hoop vestigen op de vier mannelijke honden en "Kvik", de teef die ik van huis had meegebracht. Zij was een bastaard van een eskimo-hond en een newfoundlander**, en was geboren op de Deense Oost-Groenland expeditie van 1891, o.l.v. Lt Ryders. Deze zond mij haar ten geschenke en zij bleek een uitstekende sledehond te zijn.

....De volgende dag, 3 augustus, waren wij eindelijk gereed om te vertrekken en in de namiddag werden de 34 honden onder groot geraas aan boord gebracht. Zij werden alle op het voordek vastgebonden en zorgden aanvankelijk voor meer muzikale uitspanning dan ons lief was.

Vrijdag 22 september bereiken ze de ijsrand waar de Fram wordt aangemeerd; het is de bedoeling in het ijs over de Noordpool te drijven. De kolen worden uit het ruim naar de bunkers gesjouwd:

....Het spreekt vanzelf, dat het kolenstof over het gehele dek vliegt; de honden kruipen zwart en slordig in de hoek, en wijzelf, wij dragen op zulke dagen ook onze beste kleren niet.

Na enige tijd worden de dagen met geregelde activiteiten gevuld.

....Na het ontbijt moesten enige mannen voor de honden zorgen, hun voeder geven, dat voor ieder dier in een halve stokvis of een paar hondenkoeken bestond, hen losmaken of ander werk verrichten dat voor hen moest worden gedaan.

Donderdag 28 september.

Sneeuw en wind. Heden is de dag der verlossing voor de honden aangebroken; tot nog toe hebben zij werkelijk aan boord een melancholiek leven geleid, daar zij sedert wij Chabarowa verlaten hebben, vastgelegd zijn. De stormachtige golven hebben zich over hen uitgestort, zij zijn door het water aan dek heen en weer gerold, hebben zich in de touwen bijna gewurgd, zijn telkens als het dek schoongemaakt werd met de slang bespoten, zijn zeeziek geweest en hebben in slecht zowel als goed weer op de plaats moeten liggen waar het harde noodlot hen vastgeketend had, zonder meer beweging dan het heen en weer lopen zover als de ketting dat veroorloofde. Zo wordt gij behandeld, gij prachtige dieren, die in de ure desnoods onze steun moet zijn! Als deze tijd komt, zult gij ten minste voor een poos de ereplaats krijgen.

Toen ze nu losgemaakt werden, brak er een ware jubelstorm los. Zij wentelden zich in de sneeuw om, reinigden en wreven zich, en stormden in wilde vreugde onder luid geblaf op het ijs rond. Onze schol, die nog kort tevoren zo eenzaam en verlaten was geweest, bood met haar plotselinge talrijke bevolking een zeer vrolijk aanzien; het eeuwenlange zwijgen was verbroken. Van nu af aan hadden wij plan de honden op het ijs aan te spannen.

Honden op het ijs.

Maandag 2 oktober.

Wij wonden het schip nog verder achteruit, tot wij buiten, in het midden van een pas bevroren wak een goede ligplaats vonden. Aan bakboord hebben we de grote schol met de

verblijfplaats voor de honden, waarin 35 zwarte honden op het witte ijs vastgebonden zijn. Deze schol heeft haar lage geenszins dreigende kant naar ons toegekeerd....

2 oktober nadert een ijsbeer de Fram:

...Eindelijk wende hij zijn kop een weinig om, en ik zond hem een kogel in zijn nek. Zonder een lid te verroeren zonk hij langzaam neer op het ijs. Nu liet ik enige honden los, om hen aan deze soort van sport te gewennen; maar zij bewezen een betreuenswaardig gebrek aan belangstelling daarvoor te hebben; zelfs "Kvik", op wie al onze hoop met betrekking tot de berenjacht gevestigd was, spartelde tegen en naderde het dode dier slechts zeer langzaam en voorzichtig, met de staart tussen de poten, een treurig gezicht....

Vrijdag 6 oktober.

Koud, tot 24 E onder nul. Heden zijn wij met het opstellen van de windmolen begonnen. Te noorden van het hek van de Fram is het ijs opeengeschoven. Daar de honden zullen bevriezen als wij hen vastgebonden laten en hun geen beweging verschaffen, hebben wij hen hedenmiddag van de kettingen losgemaakt en willen proberen of we ze vrij kunnen laten.

Zoals vanzelf spreekt, begonnen zij dadelijk met elkaar te vechten en enige der arme schepsels hinkten gekrabd en gebeten van het slagveld af. Maar overigens heerste er grote vreugde: zij sprongen, liepen en rolden in de sneeuw. 's Avonds een heerlijk noorderlicht.

Zondag 8 oktober.

Mooi weer. Ik deed een uitstap westwaarts, op sneeuwschoenen (*ski's*), met alle honden in mijn gevolg. Het lopen werd enigszins gehinderd door het zoute water dat van het oppervlakte van het ijs, vlak pas gevormd ijs vermengd met oudere oneffen blokken, door de sneeuw naar boven komt. Ik ging ver buiten op een steenhoop zitten, terwijl de honden om mij heen drongen om geliefkoosd te worden. Ik liet mijn oog gaan over de grote, eindeloze, eenzame sneeuwvlakte, niets dan sneeuw, overal sneeuw!

Woensdag 11 oktober.

Heden middag ontvingen wij de slechte tijding dat "Job" dood was. Hij was door de andere honden verscheurd. Hij werd een goed eind ver van het schip gevonden. "Old Suggen" hield de wacht bij zijn lijk, zodat er geen andere hond bij kon komen.

Het zijn schavuiten die honden; geen dag gaat er zonder gevecht voorbij. Bij dag is er gewoonlijk iemand van ons bij de hand om aan de vechtpartijen een eind te maken, maar zelden verstrikt de nacht, zonder dat zij op één hunner kameraden aanvallen en hem bijten. De arme "Barrabas" heeft door vrees bijna zijn verstand verloren; hij blijft nu aan boord en waagt zich niet meer op het ijs, daar hij weet, dat de andere monsters zich tegen hem zouden keren. Geen spoor van ridderlijkheid zit er in deze slokkers. Waar een gevecht plaats heeft stort zich de hele bende als wilde dieren op de onderliggende. Is het echter niet misschien een natuurwet dat de sterke, niet de zwakke beschermd moet worden? Hebben wij mensen niet misschien getracht de natuur om te keren door de zwakke te beschermen en te doen wat in ons vermogen is, om juist hen in leven te houden?

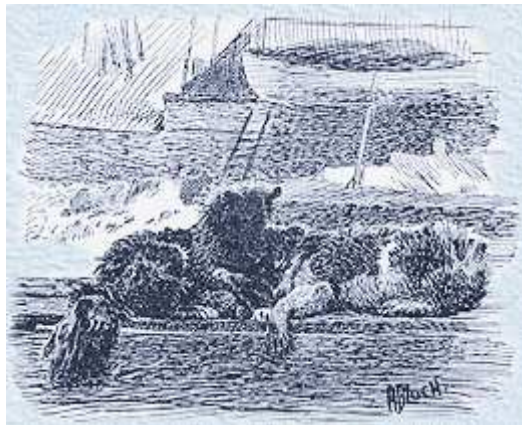
Zaterdag avond 14 oktober worden ijsberen opgemerkt die men vanaf het dek van de Fram probeert te schieten. Zondagochtend gaat men op het ijs zoeken:

Ik deed mijn sneeuwschoenen aan, en ging met begeleiding van enige honden en gevolgd door één of twee man aan het zoeken naar onze beren.... Spoedig daarop bereikten we ook de kreupele, die zich dadelijk van ons over het ijs voortsleepte. Toen hij geen andere weg meer

zag om te ontkomen, stortte hij zich in een kleine wateropening en dook een- en andermaal onder. Terwijl wij van touw een strik maakten, renden de honden alsof zij dol waren geworden rondom het gat, en slechts met moeite konden wij hen er van terug houden, de beer in het water na te springen....

Bij deze berenepisode hadden wij slechts één ding te betreuren: het verdwijnen der twee honden "Narrifas" en "Fox". Waarschijnlijk waren zij bij het eerste verschijnen der drie beren van schrik weggelopen; mogelijk waren zij ook verwond, ofschoon ik niets bemerkte heb dat dit vermoeden bevestigen kon....

Maandag 16 oktober.

Twee vrienden.

....De twee weglopers keerden hedenmorgen terug.

Donderdag 19 oktober.

Het ijs is in de afgelopen nacht weder een weinig losgeraakt. Hedenmorgen beproefde ik met zes honden een sledevaart te doen. nadat het mij gelukt was hen voor een samojedenslede te spannen, ging ik er op zitten en riep hun prrr, prrr toe, waarop zij in een zeer goed tempo over het ijs renden. Het duurde echter niet lang, of wij kwamen aan hoog pakijs, en moesten omkeren. Nauwelijks was dit gedaan, of zij vlogen met bliksemsnelheid naar het schip terug, waarvan zij ook niet weder weg te krijgen waren. Zij joegen altijd maar in de rondte, van de ene hoop afval naar de andere. Als ik van de valreep aan stuurboordzijde afging en hen door zweepslagen verder op het ijs trachtte te drijven, vlogen zij om de spiegel heen naar de valreep aan bakboordszij. Ik rukte en vloekte en beproefde alles wat mij maar inviel, tevergeefs.

Daarop ging ik uit de slede en trachtte die terug te houden, maar werd eenvoudig omver getrokken en in mijn gladde robbenvellenbroek op mijn rug, buik of zijde, zoals het uitkwam, vrolijk over het ijs gesleept. Wanneer het mij gelukt was hen voor enige stukken pakijs of een hoop vuilnis stil te doen staan, renden zij weder naar de stuurboordvalreep, terwijl ik er achteraan slingerde en hun woedend zwoer, dat ik hun ieder been in het lichaam zou stukslaan, als ik ze kreeg.

Zo ging het spel door, totdat zij het waarschijnlijk moede waren, en dachten dat zij voor de verandering ook wel eens de door mij gewilde weg konden gaan. Zij renden dus wonderwel over de vlakke schol, totdat ik een ogenblik stilhield, om hen adem te laten scheppen. Maar

bij de geringste beweging die ik in de slede maakte, vlogen zij weer voort en joegen wild de weg terug die we waren gekomen.

Krampachtig hield ik vast en trok en was woedend en gebruikte de zweep, maar hoe meer ik sloeg, des te sneller liepen zij hun eigen weg. Eindelijk bracht ik hen tot staan doordat ik mijn benen tussen het onderstel van de slee in de sneeuw uitstrekke en er ook een sterke robbenhaak in dreef. Maar toen ik een ogenblik niet oplette, begonnen zij te trekken, en lag ik met mijn keerzijde daar waar mijn benen geweest waren, terwijl wij bliksemsnel voortjoegen, waarbij het zwaardere gedeelte van mijn lichaam een diep spoor in de sneeuw achterliet. Zo ging het verscheidene malen achter elkaar. Ik verloor de plank waarop ik had moeten zitten, vervolgens de zweep, mijn handschoenen, mijn muts, en deze verliezen droegen er niet toe bij mijn luim op te wekken.

Eén of tweemaal was ik voor de honden gerend en had getracht hen met geweld tot omkeren te dwingen, door er met de zweep op los te slaan. Zij sprongen naar beide kanten uit elkaar en renden slechts des te sneller voort. Daarenboven wikkelden de teugels zich om mijn enkels, zodat ik plat op de slede werd geworpen, waarop zij wilder dan ooit voortstormden.

Dat was de eerste ervaring die ik met sledevaren op eigen houtje opdeed, en ik wil niet beweren dat ik daarop trots was. Inwendig wenste ik mij geluk, dat niemand mijn heldendaden had gezien.

Woensdag 8 november.

De storm die gedurende de laatste twee dagen gewoed heeft, is geheel verflauwd en we hebben niet eens genoeg wind voor de molen. In de laatste nacht trachtten wij de honden op het ijs te laten slapen, in plaats van hen des avonds aan boord te brengen, zoals we de laatste tijd hadden gedaan. Het gevolg was dat 's nachts nog een hond in stukken gescheurd is. Ditmaal was "Ulabrand", de oude tandeloze snuiter, het slachtoffer. "Job" en "Mozes" hadden reeds vroeger het zelfde lot ondergaan....

Woensdag 29 november.

Nog een hond is heden doodgebeten: "Fox", een mooi, krachtig dier. Hij werd hedenavond achter de spiegel van het schip dood en stijf op het ijs gevonden, toen wij de honden naar binnen wilden halen; "Suggen" deed op de gewone wijze zijn plicht door het lichaam te bewaken. Het zijn schavuiten, die honden. Ik heb nu echter bevolen, dat zij steeds door iemand bewaakt moeten worden, als zij buiten op het ijs zijn.

Begin december heeft "Kvik" haar intrek in de kaartenkamer genomen om haar bevalling af te wchten.

Dinsdag 12 december.

....Des avonds begonnen de honden aan dek eensklaps een groot rumoer te maken....Ik had geen schoenen aan en zei dus dat een ander moest gaan zien wat er boven te doen was....Mogstad kwam terug en berichtte dat alle honden, die de reling maar konden bereiken, daar op gesprongen waren en in de duisternis in de richting van het noorden blaften....Wij keken van verschillende punten lang en scherp in de richting waarin de honden blaften, maar konden niets ontdekken dat zich bewoog. Dat er iets moest zijn was zeker, en ik twijfelde er ook niet aan dat het een beer was, daar de honden bijna buiten zichzelf waren. "Pan" keek mij met een zeer merkwaardige uitdrukking aan, alsof hij me iets gewichtigs had mede te delen, sprong vervolgens op de reling en blaftte naar het noorden.

De opgewondenheid der honden was zeer merkwaardig. Toen de beer bij de vorige gelegenheid tot bijna tegen de scheepszijde was gekomen, waren ze nog niet zo levendig geweest. Ik berustte er echter in en zei dat wij enige honden los zouden laten en met hen over het ijs noordwaarts zouden gaan. Maar die ellendige honden willen een beer niet aanvallen, en buitendien is het zó donker, dat wij nauwelijks het vooruitzicht hebben hem te zullen vinden. Als het een beer is zal hij terugkomen....

Toen Peder op wacht kwam beval ik hem naar boven te gaan en het luchtzeil naar de wind te draaien, om de ventilatie te verbeteren....Daarop moest hij naar voren gaan, waar hij merkte dat drie van de honden, die zich het dichtst bij de stuurboordvalreep moesten bevinden, ontbraken. Hij kwam beneden en meldde het mij, en wij waren het eens, dat dit mogelijk de oorzaak van alle opgewondenheid was....

Woensdag 13 december.

....Na het ontbijt gingen Mogstad en Peder naar boven, om de arme dieren te voederen en op het ijs te laten. Er ontbraken er nog altijd drie. Peder kwam daarom terug om een lantaarn te halen, omdat hij geloofde eens recht goed te kunnen zoeken of er sporen van dieren te vinden waren. Jacobsen riep hem nog na, dat hij liever een geweer moest halen, maar hij meende er geen nodig te hebben. Iets later....hoorde ik aan de ingang van de kajuit schreeuwen:"kom met een geweer!" In een ogenblik was ik in de salon waar Peder naar binnen tuimelde en buiten adem schreeuwde:"een buks,een buks!" De beer had hem in de zijde gebeten. Ik greep een buks, hij een tweede en toen ijlden wij naar boven; de stuurman met de zijne achter ons aan.

....Peder schreeuwde:"schiet dan toch! mijn geweer weigert!" Daar stond hij nu, het slot klepte en klepte omdat het weer vol bevroren vaseline was, terwijl de beer vlak onder ons bij de scheepszij lag en bezig was een hond te verslinden. Onze vierde man, Mogstad, had zijn patronen afgeschoten en slingerde met de ledige buks en schreeuwde dat iemand de beer moest doodschieten.

Vier mannen, en niet één die kon schieten, ofschoon wij de beer met onze geweerlopen hadden kunnen kietelen....Eindelijk kwam Johansen en zond de beer een kogel in z'n pels, met enig goed gevolg. Het ondie liet de hond los en liet een gebrom horen. Een tweede schot bliksemde en trof het dier op dezelfde plaats, daarop nog een, waarop wij de witte hond welke de beer in z'n klauwen had gehad, zagen opspringen en wegrennen, terwijl de troep overigens rondom stond en blafte.... Zolang hij zich bewoog hadden de honden al blaffend om hem heen gedrongen; nu hij doodstil lag, trokken zij zich vreesachtig terug. Waarschijnlijk dachten zij dat het een nieuwe list van hun vijand was. Het was een klein, mager, éénjarig dier, dat al deze verschrikkelijke opschudding had veroorzaakt.

Gedurende de tijd dat de beer ontveld werd, trok ik verder in noordwestelijke richting, om de honden te zoeken, die nog altijd ontbraken. Nog was ik niet ver gekomen, toen ik merkte dat de mij volgende honden een naar het noorden leidend spoor roken, en daarheen wilden gaan....Toen ik verder ging, zag ik dadelijk daarop een donker voorwerp op het ijs voor mij, dat wel enigszins op een dier leek. Ik bukte laag; het was onze arme "Johansens vriend", een zwarte hond met een witte punt aan z'n staart, in treurige toestand: stijf bevroren. Daarnaast nog iets donkers. Ik bukte nog eens, en vond de tweede vermiste hond, een broeder van de lijkenbewaarder "Suggen". Deze was nog bijna onverlet en slechts aan de kop aangetast, en was ook nog niet geheel stijf bevroren. In de omtrek op het ijs scheen bloed te zijn.

....Spoedig daarna gingen enigen van ons de lijken der honden halen. Zij namen een lantaarn mee om naar berensporen te zoeken...."Zie eens hier, het dier heeft een hond achter zich aangesleept." Bij het licht der lantaarn konden wij het met bloed gedrenkte pad tussen de ijsheuvels volgen. Wij vonden ook de dode honden, maar geen voetsporen, behalve kleine, die naar ons aller mening van onze jonge beer afkomstig moesten zijn. "Svarten" alias "Johansens vriend" zag er bij het licht der lantaarn akelig uit; vlees en huid en ingewanden waren weg, er was niets meer over dan de borst en de ruggengraat met enige stompen van ribben. Het was ellendig dat de schone sterke hond op zulk een wijze moest eindigen.

Hij had maar één gebrek: hij had een vrij slecht humeur. Van Johansen had hij een bijzondere afkeer; hij blafte hem aan en liet zijn tanden zien zodra deze aan dek kwam of maar een deur opende....Johansen bukte met zijn lantaarn om de overblijfselen te beschouwen. "Doet het u genoeg, Johansen, dat uw vriend nu dood is?" - "Nee, het spijt mij, omdat wij niet verzoend zijn voordat hij stierf."

Wat er zich afgespeeld heeft nadat de beer Peder had gebeten:

Toen de beer Peder verlaten had en zich tegen de honden gekeerd had, was spoedig de gehele troep weer rondom hem. Weldra deed hij en sprong en wierp zich op één der honden, maar toen keerde de hele schaar zich tegen hem en sprong op zijn rug, zodat hij zich moest omkeren om zich te verdedigen. Spoedig wierp hij zich op een andere hond, waarop hij weer de hele troep tegen zich had, en zo ging de dans heen en weer over het ijs, totdat zij weer eens bij het schip waren. Daar stond één der honden onder de valreep en wachtte om aan boord te komen; de beer sprong op hem toe, en daar bij de scheepzijde heeft het noodlot de schurk getroffen. Bij het aan boord ingestelde onderzoek bleek, dat de haak van "Svarten's" koppel geheel rechtuit was getrokken; bij "Gammelen" was hij doorgebroken, bij de derde hond maar een weinig verbogen; het zag er juist niet naar uit alsof de beer dit had gedaan. Ik voedde nog de zwakke hoop dat deze hond nog in leven mocht zijn; we zochten wel veel naar hem, maar konden hem niet vinden.

Alles tezamen genomen is het een betreurenswaardige geschiedenis. Te denken dat wij een beer ongehinderd aan boord hadden laten klauteren en drie honden tegelijk hadden verloren! Het getal onzer honden krimpt in: wij hebben er nog maar 26....

Toen ik na deze berengeschiedenis naar beneden ging zei Juell, die in de keukendeur stond, tot mij: "U zult zien, Kvik krijgt heden jongen, want het is bij ons aan boord altijd zo dat de gebeurtenissen tezamen treffen." En werkelijk, toen wij 's avonds in de salon zaten, kwam Mogstad, die gewoonlijk als hondenopzichter fungeert, en berichtte de aankomst van de eerste. Spoedig kwam er nog een, en daarop nog een. Deze tijding was ten minste enige balsem voor onze wonden. "Kvik" heeft boven in de doorloop een met bont beklede kist gekregen, waar het zó warm is, dat zij zweet; wij hopen dat de jongen, niettegenstaande 48E koude, in leven zullen blijven.

Donderdag 14 december.

"Wel Mogstad, hoeveel jonge honden hebt ge nu?" vroeg ik bij het ontbijt. "Er zijn er nu vijf." Spoedig kwam hij echter terug om mijn te melden dat het er op z'n minst twaalf waren. Bij mijn ziel! Dat is een mooie vergoeding voor ons verlies. En toch waren wij bijna even zo blij, toen Johansen beneden kwam en zei dat hij de vermiste hond ver weg in het noordwesten op het ijs had horen huilen....Toen Peder na het ontbijt de honden wilde voederen, was de verlorene weer aanwezig en stond onder aan de valreep, wachtend om aan boord te komen.

Hij was hongerig en hield zich dadelijk met de voerbak bezig, maar was overigens gezond en wel.

Vrijdag 15 december.

....Des namiddags bezichtigde ik "Kvik's" jongen. Er waren er 13, een zeldzaam samentreffen: 13 jonge honden op de 13de december voor 13 man. Vijf werden er afgemaakt. Acht kan "Kvik" wel aan; meer kon van nadeel voor haar zijn. Arme moeder, zij was zo bezorgd voor haar jongen en wilde in de kist naar hen toespringen en ze ons afnemen. Men ziet ook dat zij zeer trots op hen is.

Zaterdag 10 februari 1894.

....Heden ondernam ik een met goed gevolg bekroonde tocht met de honden.

Zondag 12 februari.

Wij gingen uit met twee span honden. Het ging goed; de sleden gingen beter over het ijs dan ik had verondersteld; zij zinken niet diep in de sneeuw. Op vlak ijs kunnen vier honden twee man trekken.

Dinsdag 13 februari.

Gisteren een verre tocht met witte honden zuidwestwaarts, heden nog verder in dezelfde richting op sneeuwschoenen....

Donderdag 15 februari.

Gisteren was ik op sneeuwschoenen verder noordoostwaarts, dan ik ooit was geweest....Heden legde ik dezelfde weg af met de honden. Ik onderzoek de streek rondom en denk na over plannen voor de toekomst.

Vrijdag 2 maart.

De jonge honden hebben zich tot nog toe in de kaartenkamer opgehouden, en daar zoveel schade aangericht als mogelijk was, door aan de kisten met Hansens instrumenten, de scheepsjournalen enz. te knabbelen. Gisteren werden zij voor het eerst aan dek gebracht, en heden zijn ze de gehele morgen daar geweest. Zij toonden zich zeer weetgierig, daar zij alles nasnuffelen, en bijzonder belang stellen in het inwendige van alle hondenhokken in deze grote stad.

Woensdag 14 maart.

's Avonds begonnen alle honden eensklaps te blaffen; wij veronderstelden naar aanleiding van een beer. Sverdrup en ik namen onze buksen en lieten "Ulenka" en "Pan" los en gingen op weg. Er heerste nog schemering en de maan begon te schijnen. Nauwelijks waren de honden op het ijs, of zij vlogen als een paar vuurpijlen het westen in, weg; wij zo snel als we konden hen achterna....Bij een ver verwijderd kanaal ontdekten wij eindelijk dat het geen beer was geweest die de honden hadden geroken, maar òf een walrus òf een zeehond, want in het nieuwgevormde ijs zagen wij op verscheidene plaatsen gaten, waardoor het dier zijn kop had gestoken.

Wat een wonderlijk scherp reukvermogen moeten die honden hebben! Het dier was meer dan een kilometer van het schip verwijderd en had slechts zijn snuit een weinig uit het ijs vooruitgestoken....In de tussentijd was "Pan" in zijn ijver de opening te zeer genaderd en in het water gevallen. Het ijs was zó hoog, dat hij zonder hulp er niet weer bovenop kon komen en als ik daar niet was geweest en hem naar boven getrokken had, zou hij, vrees ik, zijn verdronken. Hij ligt nu in de salon, waar hij het zich gezellig maakt, en zich droogt. Ofschoon hij vrij lang in het water was geweest, was hij echter eveneens niet tot op zijn huid nat geworden; het binnenste haar van zijn dichte, grove pels is geheel droog en warm.

De honden beschouwen het als een groot genot, als men hen in de kajuit laat komen; maar het wordt hun niet dikwijls toegestaan; zij zwerven door alle hutten en zoeken een aangename plaats om te gaan liggen.

Donderdag 15 maart.

....De honden zijn merkwaardige schepsels. Hedenavond stikken ze vermoedelijk bijna weer door de hitte in hun hokken, terwijl vier of vijf van hen buiten op de roef liggen. Bij 50E koude dringen zij zich meestal naast elkaar en liggen zo dicht opeen als maar mogelijk is; dan hebben zij ook geen lust een wandeling mee te maken, maar liggen bij voorkeur aan de lijzijde van het schip in de zon. Heden vinden zij het echter zó zacht en zó aangenaam, dat het geen moeite kost hen te doen meegaan.

Donderdag 22 maart.

....In de voormiddag had een van de jonge honden een hevige aanval van kramp; hij had schuim op zijn bek en beet woedend om zich heen. Daar de aanval met doodskramp eindigde, droegen wij het dier naar buiten en legden het op het ijs neder. Het sprong als een pad rond, met stijf uitgestrekte poten en met zijn hals en kop omhoog, terwijl zijn rug als een zadel gebogen was.

Ik was bang dat het watervrees of een andere aanstekelijke ziekte zijn zou, en schoot het dier op de plaats dood. Misschien ben ik enigszins voorbarig geweest; wij kunnen thans wel geen stof voor aanstekelijke ziekten aan boord hebben. Maar wat zou het anders kunnen zijn geweest? Een epileptische toeval?

Kort geleden verschrikte mij één der andere jonge honden daardoor, dat hij als een waanzinnige in het kaartenhuis in de rondte liep en zich een poos later tussen een kist en de wand verschool. Ook anderen van ons hadden hem dat zien doen, maar spoedig daarna was hij weer gezond, en in de laatste dagen heeft hem niets meer gescheeld.

Voorjaar 1894

....Angstig hield ik de honden in 't oog, uit vrees dat hun iets mocht overkomen; ook om zeker te zijn dat zij in goede toestand bleven, want al mijn hoop berustte op hen. Verscheidene hunner waren weliswaar doodgebeten, en twee door beren gedood, maar wij hadden er nog 26

over, en buitendien ter vervanging bij mogelijke verliezen de jonge dieren, waarvan wij er zagezegd acht in leven hadden gelaten. Toen het voorjaar verder was gevorderd, lieten wij de laatsten op het dek rondlopen, en op 5 mei werd hun wereld nog belangrijk ruimer gemaakt.

Des namiddags lieten wij de jonge honden op het ijs, waar "Kvik" dadelijk grote tochten met hen ondernam, om hen met de omgeving vertrouwd te maken. Eerst stelde zij hun onze meteorologische inrichting, daarop de berenval en eindelijk de verschillende ijsruggen voor. Zij waren in het begin zeer voorzichtig en keken vreesachtig om, voordat ze het waagden zich zeer langzaam, voetje voor voetje, van boord te verwijderen; spoedig begonnen zij echter in de door hen ontdekte wereld bandeloos rond te dartelen.

"Kvik" was zeer trots, toen zij haar kroost de wereld invoerde, en rende in de vrolijkste stemming rond, ofschoon zij eerst kort tevoren van een verre sledetocht was teruggekeerd, waarbij zij in het tuig als gewoonlijk goede diensten had bewezen.

In de namiddag kreeg een der zwart en wit gevlekte jonge honden een aanval van waanzin. Als een razende rende hij en blafte rondom het schip; daarbij beet hij, terwijl de anderen hem vervolgden, alles wat hem in de weg kwam. Eindelijk lukte het ons hem vooraan op dek op te sluiten, waar hij nog een poos raasde, maar vervolgens bedaarde; thans schijnt hij weer heel wel te zijn. Dat is reeds de vierde die een dergelijke aanval heeft gehad. Te duivel, wat is dat toch?

Watervrees kan het onmogelijk zijn, anders had deze zich onder de volwassen honden vertoond. Of het tandpijn, erfelijke epilepsie of iets anders duivelachtig kan zijn? Helaas stierven verscheidene der dieren aan zulke onverklaarbare aanvallen. De jonge honden waren zulke schone aardige dieren, dat het ons allen speet als zulk een geval plaats had.

3 juni.

Hedenmiddag is weer één der jonge honden ten gevolge van één van die geheimzinnige aanvallen gestorven, en ik kan mij niet ontveinzen, dat het mij zeer ter harte gaat en dat ik daardoor neerslachtig ben. Ik had mij zo aan deze kleine poolschepselen gewend, die hun zorgeloos bestaan op dek doorbrachten, en van 's morgens tot 's avonds en ook nog uren in de nacht rondom ons speelden en renden. Ik kan uren lang met groot genoegen naar hen kijken, mij met hen als met kleine kinderen bezighouden en verstoppertje spelen achter het deklicht, waarbij zij buiten zichzelf zijn van genoegen.

De zoeven gestorvene was de grootste en sterkste van hen, een mooi dier; ik had hem de naam "Löva" gegeven. Hij was zo vertrouwend, zachtaardig en vriendelijk. Gisteren sprong en speelde hij nog, was zo levenslustig en wreef zich tegen mij aan, heden is hij dood. Hun aantal wordt gedund. Het ergste daarbij is, dat wij tevergeefs trachten te onderzoeken wat hun scheelt.

Deze hond was schijnbaar geheel normaal en tevreden, totdat hij zijn ontbijt had gekregen; daarop begon hij te kermen en als krankzinnig huilend en blaffend rond te rennen, juist zo als de anderen hadden gedaan. Later kwamen er krampen en het schuim stond hem op de bek. Eén dezer krampen heeft hem waarschijnlijk gedood. Blessing en ik onderzochten hem na zijn dood, maar konden geen ongewone tekenen aan hem ontdekken. Mij schijnt het geen aanstekelijke ziekte te zijn, het is mij volstrekt onbegrijpelijk.

Ook "Ulenka", de mooiste hond van de gehele groep, onze troost en onze hoop, werd op zekere dag eensklaps ziek. Het was in de morgen van de 24e mei toen we hem verlamd en geheel hulpeloos in zijn vat op dek vonden liggen. Hij trachtte op te staan, maar kon niet opkomen en viel dadelijk weer neer, als een mens die een aanval van een beroerte heeft gehad en alle macht over zijn ledematen heeft verloren. Er werd dadelijk een leger voor hem klaargemaakt in een kist, en hij werd met de meeste zorg verpleegd; uitgezonderd dat hij niet lopen kan, is hij schijnbaar zeer wel.

Het moet een soort van beroerte zijn geweest die zijn ruggengraat ergens heeft getroffen en de ene zijde van zijn lichaam heeft verlamd. De hond werd langzaam weer genezen, maar heeft het volkomen gebruik van zijn poten nooit teruggekregen, hoewel hij ons op onze latere sledetochten heeft vergezeld.